

**Segít-e a vallás abban, hogy erkölcsös legyen az ember,
avagy lehetséges-e (manapság) a vallásra alapozni az erkölcsöt?**

bírálatok — 2017 (GCSL)

Révész Patrik

A dolgozat nagy ívű áttekintés vallás és erkölcs fogalmáról, viszonyáról. Egyaránt kitér a vallás- és a filozófiatörténetre. Az erkölccsel kapcsolatban szól a természetes erkölcsi törvényről (*lex naturalis*), amelyet minden erkölcsi norma alapjának tekint. Ettől megkülönbözteti az örök isteni törvényt (*lex aeterna*), ami az előbbinek a forrása, és amelyet az előbbi, vagyis az ész természetes fénye alapján ismer fel az ember. Röviden taglalja vallás és erkölcs elválasztásának, tehát az erkölcsi autonómia kialakulásának újkori folyamatát, és megállapítja, hogy bár erkölcs és vallás különbözik egymástól, de több szempontból egymáshoz rendelődnek: egyrészt az erkölcsi rend lényegi feltétlenségének alapja nem lehet más, mint egy feltétlen értékrend és -valóság, ezt pedig a vallás képviseli, másrészt az erkölcsi cselekvés teleológiája ugyancsak egy végtelen és tökéletes célt feltételez. Arra a kérdésre, hogy lehet-e az ember erkölcsös vallás nélkül, az előzményekből logikusan következően azt válaszolja, hogy aki magára nézve feltétlenül kötelezőnek tekinti a (történelmileg különbözőképpen megfogalmazott, de mindenkor feltétlenséggel fellépő) erkölcsi parancsokat, az burkoltan elfogadja a vallási alapot. A vallás és erkölcs közös metszéspontjában áll a Tízparancsolat, melynek újszövetségi összefoglalása a szeretet parancsa.

A dolgozat vallás és erkölcs viszonyában teológiai érvelő és biblikusan megalapozott álláspontot képvisel. Ezt a dolgozat kezdetén vallásos neveltetésével indokolja a szerző, a későbbiek folyamán azonban érvekkel is alátámasztja. Felépítése világos, érvelése tiszta, jól követhető. Jobbára a bibliográfiában sorolt anyagokra támaszkodik, azok állításait pontosan és értően adja vissza, fogalmaikat koherensen, korrekt módon használja.

A dolgozat gondolatmenete üdítően tiszta, de érezni benne némi sterilitást. Ez még egyelőre a fogalmak és az illeszkedő érvek jól felépített erődítménye, falainál még nem tűntek fel cáfoló erejű érvek, és belülről sem fenyegeti kétely. Javasolható azonban, hogy engedjen magához közel a sajátjától különböző, alaposabb érveket, melyek éppenséggel az etika önállósága mellett szólnak, és elutasítják a vallás „gyámkodását”. Az európai szellemtörténelem bőségesen kínál efféléket. Ha azokkal szemben is képes lesz megvédeni álláspontját, akkor már nem csak tanulmányai szintjén, hanem saját magában fog egységre — személyes egységre — lépni vallás és erkölcs.

Gáspár Csaba László